

ΑΘΩΝΙΑΔΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

30.1.2026/12.2.2026

Ἀρχιμ. Ἐλισαῖος, Καθηγούμενος Ἱερᾶς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας

Πανηγυρικός: Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

Ἄγιε Πρῶτε, Κύριε Διοικητά, Ἅγιοι Ἐφοροί,

Ἀξιότιμοι Ἐκπρόσωποι τῆς Πολιτείας,

Κύριε Διευθυντά καί ἀγαπητοί καθηγητές, ἀγαπητά μας παιδιά,

Χρόνια πολλά γιά τήν σημερινή ἑορτή καί βοήθειά μας οἱ μεγάλοι ἅγιοί μας Τρεῖς Ἱεράρχαι.

Ἀποτελεῖ ἰδιαίτερη τιμή νά ἀπευθύνω σήμερα, στήν μεγάλη ἑορτή τῶν τριῶν φωστήρων τῆς Ἐκκλησίας μας, τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, λίγα λόγια ἐνώπιόν σας καί ἐνώπιον τῶν σπουδαστῶν τῆς ἀγιορειτικῆς Ἀκαδημίας, μέ τήν μακρά ἱστορία της καί τήν ἀξιόλογη προσφορά της ἐδῶ καί σχεδόν 250 χρόνια.

Ἐκφράζω λοιπόν τίς θερμές εὐχαριστίες μου πρός τά μέλη τῆς νῦν Ἐφορείας τῆς Σχολῆς, τούς Πανοσιολογιωτάτους Ἀντιπροσώπους τῆς Ἱερᾶς Μεγίστης Μονῆς Βατοπαιδίου Γέροντα Ἱερομόναχο Γεώργιο καί τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Παύλου Γέροντα Νικόδημο, παραλείποντας, γιά λόγους δεοντολογίας, τό ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μονῆς μέλος της.

Ὅτι συνεχίζει νά λειτουργῇ αὐτό τό ἱστορικό ἐκπαιδευτήριο δέν εἶναι αὐτονόητο. Ὅλοι ἔχομε πεῖρα καί ἀναμνήσεις τῶν δυσκολιῶν καί τῶν κόπων τόσο γιά τήν λειτουργία τῆς Σχολῆς, τήν κατοχύρωσί της στό ἐθνικό σύστημα, ἀλλά καί γιά τήν διατήρησι τοῦ εἰδικοῦ χαρακτῆρος της, ὡς παιδευτικοῦ καί πνευματικοῦ καθιδρύματος.

Τό ἀναφέρω αὐτό γιά νά ἐνθυμηθοῦμε ἐπαινετικῶς τήν διαρκῆ μέριμνα τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος καί τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστασίας, τήν ἐνστοργη φροντίδα τῶν σχολικῶν Ἐφορειῶν, δεκαετίες ὀλόκληρες, τό ἀμέριστο ἐνδιαφέρον τῆς Διοικήσεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἀλλά καί τῶν ἁγίων σχολαρχῶν, τῶν λοιπῶν καθηγητῶν, τῶν ἐργαζομένων καί ἐπί πλέον τῶν μαθητῶν, πού ὅλοι μαζί καί ὁ καθείς ἀπό τήν θέσι καί διακονία του στηρίζουν αὐτήν τήν διαχρονική προσπάθεια. Μέ συγκίνησι φέρνομε στήν μνήμη μας τούς ἀειμνήστους μέντορες καί σχολάρχες καί Ἐπισκόπους, τούς Λαυρεῶτες κυρό Χρυσόστομο καί κυρό Νικηφόρο, τούς ὁποίους γνωρίσαμε καί ἀγαπήσαμε. Αἰωνία αὐτῶν ἡ μνήμη!

Ἡ ἐορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν στήν Ἀθωνιάδα ἔχει ἄλλο εἰδικό βάρος. Δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς μία σχολική ἀργία ἢ μία διακοπή κάποιων ὥρῶν γιά ἐορταστικές ἐκδηλώσεις, ὅπως συμβαίνει ἐν γένει στά λοιπά σχολεῖα τῆς χώρας, ἀλλά συνδέεται ἄμεσα μέ τίς βάσεις τῆς πνευματικῆς ἀγωγῆς τῶν μαθητῶν της, μέ τήν λειτουργική γνῶσι καί ἐμπειρία καί τήν κοινωνική εὐθύνη τῆς προσφορᾶς τους καί τῆς συνεπειᾶς λόγων καί πράξεων. Εἶναι ἡ ἐορτή, θά ἔλεγα, σταθμός στήν καρδιά, στό κέντρο τοῦ σχολικοῦ ἔτους, εἶναι ἀναστοχασμός τῆς πνευματικῆς καί παιδευτικῆς καταστάσεως καί προόδου καθηγητῶν τε καί μαθητῶν.

Ὁ βίος καί ἡ πολιτεία τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἶναι γνωστή καί διαδεδομένη ἀνά τά πέρατα Ἀνατολῆς καί Δύσεως. Ἄλλωστε, κάθε ἐγκώμιο γι' αὐτούς ὑπολείπεται τῆς ἀξίας τους. Μέ δύο λόγια εἶναι τρία μεγάλα ἀναστήματα, τρεῖς φωτισμένες καί σοφές διάνοιες, τρεῖς πανεπιστήμονες, τρεῖς τολμηρές καί ἅγιες καρδιές. Οἱ ἴδιοι ὅμως ἔνοιωθαν ἕνα, ὅπως τό ὁμολόγησαν, ὅταν ξέσπασε διαμάχη (11ος αἰώνας) ἀνάμεσα στούς πιστούς, στό Βυζάντιο, σχετικά μέ τό ποιός ἀπό τούς τρεῖς ἦταν ὁ σπουδαιότερος. Ἡ κάθε ομάδα ὑποστήριζε ἕναν ἀπό τούς τρεῖς, ἀναλόγως τῶν χαρισμάτων τους. Ἡ διαμάχη αὐτή διευθετήθη ἀπό τήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ πρὸς ὄφελος τῆς Ἐκκλησίας καί μεγαλύτερη δόξα τῶν τριῶν ἁγίων.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης, Ἐπίσκοπος Εὐχαΐτων στήν Μ. Ἀσία (ἐορτάζει στίς 5 Ὀκτωβρίου) εἶχε μία ὀπτασία, καί ξαφνικά ἐμφανίστηκαν οἱ τρεῖς ἅγιοι, μέσα σέ μεγάλη δόξα, καί στήν συνέχεια ἐμφανίστηκαν καί οἱ τρεῖς μαζί καί τοῦ εἶπαν: «Ὅπως βλέπεις εἶμαστε ἕνα ἐν Θεῷ καί δέν ὑπάρχει τίποτε νά μᾶς χωρίζη, καμμία ἀντίθεσις μεταξύ μας, οὔτε ὑπάρχει πρῶτος ἢ δεύτερος ἀνάμεσά μας». Οἱ ἴδιοι τότε τοῦ ἔδωσαν ἐντολή νά συντάξη κοινή ἐκκλησιαστική ἀκολουθία καί νά ὀρισθῇ μία κοινή ἡμέρα μνήμης καί ἐορτασμοῦ τους. Μετά ἀπό τό ὑπέροχο αὐτό ὄραμα, ἡ διαφωνία ἀποκαταστάθηκε καί ὠρίσθη ἡ 30ῆ Ἰανουαρίου, ὡς ἀνακεφαλαίωσις τῶν τριῶν ἐορτῶν τοῦ Ἰανουαρίου (1ης τοῦ ἁγ. Βασιλείου, 25ης τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί 27ης τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγ. Χρυσοστόμου). Καί γιά τούς τρεῖς λοιπόν μία ἦταν ἡ δόξα, ἡ Τριάδα, εἷς δέ ὁ σκοπός, ἡ ἀρετή, ἕνας καί ὁ ἀγώνας, νά θεμελιώσουν καί νά στηρίξουν τήν εὐσέβεια πού κλονιζόταν. Ἐνα ἔργο ἀκατάπαυστον, ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν. Σ' αὐτήν τήν ἀκολουθία ὀφείλομε καί τό θαυμάσιο ἀπολυτίκιο πού ψάλανε οἱ μαθητές, μέ παλμό καί δύναμι, στήν θεία Λειτουργία καί στό ὅποιο εὐγλωττα καί εὐσύνοπτα, διαγράφονται τά χαρίσματα καί ἡ διακονία τῶν μεγάλων Ἱεραρχῶν. Καί καταλήγει αὐτό τό ἀπολυτίκιο «πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρασταί, συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν, αὐτοί γάρ τῇ Τριάδι ὑπέρ ἡμῶν ἀεὶ πρεσβεύουσιν». Καί ὅπως λέει ὁ ἅγιος Δαμασκηνός σ' ἕναν κανόνα

του στόν Μ. Βασίλειο, σύντρεις οί ἅγιοι Ἱεράρχαι ἔγιναν «ἔμπλεοι ἀπάσης παιδείας, οὐ μόνον τῆς κάτω καί πατουμένης, πολλῶ μᾶλλον δέ τῆς κρείττονος» καί ἀνεδείχθησαν «φῶς τῷ κόσμῳ».

Συνήλθαμε ἐδῶ, λοιπόν, γιά νά τούς τιμήσωμε ὡς προστάτες τῆς παιδείας καί τῆς Σχολῆς, ἀλλά καί λίγο νά ψηλαφίσωμε τήν ζωή τους καί νά παραδειγματιστοῦμε ἀπό τούς ἀγῶνες καί τόν πολυάθλο βίο τους. Διότι οί ἅγιοι αὐτοί δέν κέρδισαν, ἀβρόχοις ποσί, τούς στεφάνους, τά βραβεῖα καί τούς ἐπαίνους καί ἡ λάμψις τους δέν ἦταν μία πομφόλυγα στιγμιαία, ἀλλά ἕνα φῶς ἀμείωτο πού συνεχίζει νά φωτίζει τήν οἰκουμένη, τίς Ἐκκλησίες, τά μοναστήρια, τήν παιδεία, τά σχολεῖα καί τόν κάθε ἄνθρωπο. Ἡ ζωή τοῦ κάθε ἑνός ἀπό τούς τρεῖς Ἱεράρχες εἶναι μία ἐπιβεβαίωσις τοῦ παλαιοδιαθητικοῦ χωρίου πού διαβάζομε στόν ἔσπερινό τῆς ἑορτῆς τους, «ὡς χρυσόν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτούς». Ἀτόφιο, βαρύτιμο χρυσάφι ἀπεδείχθησαν οί Τρεῖς Ἱεράρχες. Καί αὐτό τό φανέρωσαν ὄχι μέ τά λόγια καί θεωρητικές προσεγγίσεις, ἀλλά μέ τήν εὐαγγελική στάσι τους στίς πολύ δύσκολες συνθῆκες, τίς ὁποῖες ἐπέτρεψε ὁ Κύριος γιά τούς ἴδιους καί τήν Ἐκκλησία. Παρά ταῦτα ποτέ οί ἅγιοι αὐτοί δέν ἔχασαν τήν ἀπόλυτη ἀφοσίωσί τους στόν Θεό καί τήν μεγάλη τους ἀγάπη γιά τόν ἄνθρωπο.

Ὁ ἅγιος Βασίλειος, γνωστός γιά τήν ἀσθενική σωματική του κρᾶσι, μέσα σέ πυρετούς καί πόνους κρατοῦσε τήν Ὁρθοδοξία, ἐνῶ πλῆθος ἀρχιερέων ὑποτασσόταν στίς κακοδοξίες τοῦ αὐτοκράτορα. Προδόθηκε ἀπό φίλους καί συκοφαντήθηκε ἀπό σημαίνοντα ἐκκλησιαστικά πρόσωπα καί ἀπειλήθηκε ἀπό τόν ἴδιο τόν αὐτοκράτορα. Καί ὅμως ὁ Μ. Βασίλειος δέν λύγισε. Ὁ ἀκλόνητος Ἱεράρχης οὐδέποτε διαμαρτυρήθηκε οὔτε ἀπέφυγε τίς θλίψεις, ἀλλά μέ ἀπαράμιλλη πίστι καί παραδεδομένος στό θεῖο θέλημα, διῆλθε τό καμίνι τῶν δοκιμασιῶν καί φανέρωσε τόν «χρυσό» πού εἶχε μέσα του.

Ὁ ἐπιστήθιος φίλος του, ὁ ἅγιος Γρηγόριος, προικισμένος μέ φύσι ποιητική καί λαμπρό θεολογικό νοῦ, μέ εὐθραυστη ὅμως ὑγεία, ὑπέστη καί αὐτός τά πάνδεινα ὡς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Ἀποδοκιμάσθηκε ἀπό τόν αἰρετικό ὄχλο, ὑπέμεινε ἐπιθέσεις καί λιθοβολισμό μέσα στόν Ναό τήν νύκτα τοῦ Μ. Σαββάτου, προδοσίες καί ἀπόπειρα δολοφονίας στήν κατοικία του. Αὐτά, ὅμως, ἀντί νά τόν ὀδηγήσουν σέ ὑποχώρησι, γιγάντωσαν τό φρόνημά του. Μέ τήν πίστι, τήν εἰρηνική του στάσι, τήν ἀκακία του, τήν διαλεκτικότητα καί τόν λόγο του, μέσα σ' ἕνα χρόνο οί αἰρετικοί ἐπέστρεψαν στούς Ὁρθοδόξους. Σέ ὅλα καταφυγή του ἦταν ὁ Θεός, ὅπως τό ἐκφράζει στά ἔπη του. Καθαρό, καί αὐτός, καί ἀτόφιο χρυσάφι.

Τέλος, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ χρυσορρήμων, ὁ μεγαλομάρτυς, ὅπως προσφυῶς χαρακτηρίζεται, ὅπως ὅλοι καί αὐτός μέ τό βάρος τῶν ἀσθενειῶν πάνω του, ὑπέμεινε στήν ζωή του ὑπέρ δύναμι γιά τήν ἀλήθεια, μέ λαμπρό καί ἄτρομο φρόνημα. Εἶναι γνωστές οἱ συκοφαντίες καί οἱ διώξεις του. Ὑπέστη δύο ἀπόπειρες δολοφονίας, δύο ἐξορίες, κακοποιήσεις ἀπό τούς στρατιῶτες, καί ὠδηγήθηκε στόν θάνατο ἀπό τήν ἐξάντλησι καί τίς κακουχίες τῆς μακρᾶς ὁδοιπορίας στά βάθη τῆς Ἀρμενίας καί ποτέ δέν βρῆκε τό δίκαιό του στήν ζωή του. Καί ὅλα αὐτά γιά τήν προσήλωσί του στήν ἀλήθεια, ἔχοντας ὡς ἐπωδό τό «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν». Καί ἔτσι ἀπεδείχθη ἄξιος δοῦλος τοῦ Χριστοῦ.

Καί ὁ Θεός «εὗρεν αὐτούς ἀξίους ἑαυτοῦ». Τούς ἐδοκίμασε καί τούς βρῆκε ἀξίους καί τούς κατέστησε «φωστῆρες τοῦ κόσμου», στυλοβάτες τῆς Ἐκκλησίας, οἰκουμενικούς διδασκάλους καί γιά τήν περίστασι τῆς σημερινῆς ἐπετείου, ἐμπνευστές καί προστάτες τῆς παιδείας «οὐ μόνον τῆς κάτω καί πατουμένης, πολλῶ μᾶλλον τῆς κρείττονος», ὄχι μόνον τῆς ἐλληνικῆς παιδείας, ἀλλά καί τῆς οἰκουμενικῆς παιδείας.

Εἶναι γνωστό, ἀλλά τό ὑπενθυμίζω, ὅτι, ὅταν τό 1979 ἡ Ἑλλάδα προσχώρησε στήν Ε.Ο.Κ., οἱ διανοούμενοι τῆς Γαλλίας εἶπαν: «Καλωσορίζουμε στήν Ε.Ο.Κ. τήν χώρα τῆς Φιλοκαλίας, τήν χώρα τοῦ Βασιλείου, τοῦ Γρηγορίου καί τοῦ Χρυσοστόμου». Τόν πιό ὄριμο καί ἰδανικό συνδυασμό τῆς εὐαγγελικῆς ἀποκαλύψεως, τῆς φιλοκαλικῆς ἀσκήσεως καί τῆς ἐλληνικῆς παιδείας τόν πραγματοποίησαν στήν πράξι οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι. Μορφώθηκαν ἐλληνικά καί δίδαξαν ἐλληνικά καί συνέμιξαν, πάντρεψαν θά λέγαμε, μέ τόν πιό ἐπιτυχῆ καί γόνιμο τρόπο τήν χριστιανική θεολογία καί τήν ἐλληνική φιλοσοφία καί γραμματολογία καί διαμόρφωσαν τήν γνωστή μας «ἐλληνορθόδοξη παιδεία», πηγὴ ἐμπνεύσεως καί διδαχῆς συνόλου τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς διανοήσεως.

Ὅπως ἄδεται τῆδε κάκεῖσε, πολλοί θέλουν μία παιδεία οὐδέτερη, συγκρητιστική, ἀσπόνδυλη, ἄθρησκη, συμπεριληπτική. Ξεχνοῦν αὐτοί οἱ σοφοί ὅτι ὅ,τι διεσώθηκε ἀπό τόν τεράστιο πλοῦτο τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας καί γραμματείας, διεσώθη χάρις στήν ἐνσωμάτωσί του στήν χριστιανική πίστι, ὄχι μόνον στήν θεολογία, ἀλλά καί στήν ζωή καί στήν παιδεία, καί ὄχι μόνον στήν μετάβασι ἀπό τήν ἐλληνιστική περίοδο στό Βυζάντιο, ἀλλά καί στήν Τουρκοκρατία μέ τόν Διαφωτισμό καί τίς ἐλληνικές ἐκκλησιαστικές κοινότητες στήν Δύσι.

Τί ἔγιναν ἄραγε ἡ φιλοσοφία καί ἡ παιδεία τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Μεσογείου τῆς τότε ἐποχῆς; Ἡ ἐξαφανίσθηκαν ἢ ἔμειναν ὡς μακρινή ἀνάμνησι τοῦ παρελθόντος; Θάφθηκαν στά ἐρείπια τῶν ἀλλαγῶν καί τῶν καταστροφῶν. Ἀλλά καί

ποιός διαβάζει σήμερα και κατανοεί, πλήν τῶν ειδικῶν και περιορισμένα, τούς ἀρχαίους κλασσικούς; Τόν Ὅμηρο, τούς Φιλοσόφους, τόν Θουκυδίδη, για νά ἀπολαύση και ἐμπεδώση τήν ἀττική διάλεκτο; Ὅμως διαβάζη κανείς και σήμερα ἅγιο Βασίλειο και Χρυσόστομο, ὅπου διασώζεται ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ἡ ἀττική διάλεκτος και ἡ ἀσκητική φιλοσοφία. Ποῦ διασώθηκε καλύτερα ἡ ἑλληνιστική γλῶσσα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἂν ὄχι στήν Καινή Διαθήκη; Θά ἦταν ὅλα νεκρά ἀποτυπώματα χωρίς τήν συνέχεια τῆς ζωντανῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. Οἱ ἐκκλησιαστικοί ὕμνοι εἶναι γεμάτοι ἀπό σχήματα, ἀναφορές τῆς ἀρχαίας γλῶσσας και παιδείας, ἀνανεωμένων μέσα στό πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς ἀλήθειας και ἀποκαλύψεως στους ναούς, στά μοναστήρια. Και μέ ἐπιμονή ψάλλονται στήν λατρεία παρά τίς εἰσηγήσεις για ἀπλοποίηση τῆς γλῶσσας και τῶν συνθέσεων. Εὐτυχῶς πού ἐμφανίζονται, ἔστω και παροδικῶς, πρόσωπα πού γίνονται ὑπερασπιστές αὐτῆς τῆς παραδοσιακῆς συνθέσεως χριστιανικῆς πίστεως και ἑλληνικῆς παιδείας.

Ὁ πρῶτος Κυβερνήτης τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους, ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, τάχθηκε ἐμπράκτως ὑπέρ τῆς ἑλληνορθόδοξου παιδείας. Ὁρίσε ὡς βασικά μαθήματα στά σχολεῖα τήν Ὀρθόδοξη χριστιανική ἀγωγή και τά κείμενα τῶν ἀρχαίων. Ὁ φιλόσοφος και παιδαγωγός Εὐάγγελος Παπανοῦτσος, κατά τήν ἐκπαιδευτική μεταρρύθμιση τοῦ 1964, εἶχε τήν πρωτοβουλία νά ἐντάξη στό πρόγραμμα τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως τόν «Λόγο πρὸς τούς νέους» τοῦ ἁγίου Βασιλείου και ἄλλα πατερικά κείμενα μέ στόχο, ὅπως ἔγραψε, «τήν βελτίωσι και τόν εὐγενισμό τῆς ἀτομικῆς και συλλογικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου». Ὁ δέ γλωσσολόγος καθηγητής Γ. Μπαμπινιώτης σημειώνει ὅτι για τούς Τρεῖς Μεγάλους Ἱεράρχες, οὐσία τῆς παιδείας εἶναι ἡ ἀγωγή και δέν νοεῖται ἀγωγή χωρίς «πνευματικά μαθήματα» και «ἐπιμέλεια ψυχῆς». Ἡ ἐπιμονή τῶν Πατέρων στήν ἀγωγή τῆς ψυχῆς, και μάλιστα κατά Χριστόν, δέν σημαίνει ὅτι ὑποτιμοῦν τήν σημασία τῶν γνώσεων ἢ τήν σπουδαιότητα τῶν γραμμάτων. Ὅπως τό λέει ὁ ἅγιος Χρυσόστομος: «Και μή μέ τις νομιζέτω νομοθετεῖν ἀμαθεῖς τούς παῖδας γίνεσθαι»¹. Και ἐπίσης: «Οὐ κωλύων παιδεύειν ταῦτα λέγω, ἀλλά κωλύων ἐκείνοις μόνοις προσέχειν»².

Συνοψίζοντας τήν ταπεινή αὐτή ἀναφορά μας, ἀναφορά εὐγνωμοσύνης και μαθητείας στους τρεῖς Οἰκουμενικούς Διδασκάλους, κατανοοῦμε ὅτι ἡ παιδεία για τούς σεπτούς Πατέρες μας ἀποτελεῖ κεντρικό θέμα τῆς ζωῆς και διδασκαλίας τους. Σέ μία στιγμή ἐξάρσεως ὁ ἅγιος Χρυσόστομος λέει: «Ἡ παιδεία μετάληψις ἀγιότητός

¹ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Πρὸς τούς πολεμοῦντας τοῖς ἐπὶ τό μονάζειν ἐνάγουσιν, Λόγος Γ΄*, PG 47, 368.

² Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τήν πρὸς Ἐφεσίους, Ὁμιλία ΚΑ΄*, PG 62, 152.

έστι»³. Ποιάς παιδείας όμως; Αύτης πού παράλληλα μέ τήν μόρφωσι, μαθητεύει ταπεινοφρόνως καί στό σχολεῖο τῆς ἐρήμου. Οἱ Πατέρες μας αὐτοί εἶχαν συνείδησι ὅτι ἡ εὐρύτατη παιδεία τους χρειαζόταν τήν ἄνωθεν σοφία. Παιδεία ἔξωθεν καί παιδεία τῆς ἐρήμου συνυπάρχουν σέ ἕναν γονιμότατο διάλογο στήν πορεία τους, λατρεύοντας τόν Θεό, ὑπηρετώντας τόν ἄνθρωπο καί ὑπερασπίζοντας τήν ἀληθινή πίστι, συνδυάζοντας τόν «ἀνεπίληπτον βίον καί τό χρηστόν ἦθος».

Γι' αὐτό οἱ ἅγιοι αὐτοί δίνουν ἔμφασι στόν δάσκαλο, στούς γονεῖς καί στούς μαθητές πού τούς κατατάσσουν στούς βασικούς πόλους τῆς παιδείας. Δέν θά ποῦμε γιά τούς γονεῖς ὡς ἀπόντας, ἀλλά γιά τούς δασκάλους καί τούς μαθητές. «Τόν δέ παιδεύοντα, οὐ διά ρημάτων μόνον, ἀλλά διά πραγμάτων παιδεύειν χρή»⁴, λέει ὁ ἅγιος Χρυσόστομος, ἐνῶ «μισῶ διδάγματα οἷς ἐνάντιος ὁ βίος»⁵ λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος. Καί ἐδῶ στό Ἅγιον Ὅρος ἕνας παλαιός γέροντας ἔλεγε: «ὁ βίος χωρίς λόγο ὠφελεῖ περισσότερο, παρά ὁ λόγος χωρίς βίο. Γιατί ὁ πρῶτος ὠφελεῖ ἀκόμη καί μέ σιγή, ἐνῶ ὁ δεύτερος καί μέ βοή ἐνοχλεῖ. Ἄν ὅμως συνδυασθοῦν, ὁ βίος καί ὁ λόγος, τότε αὐτά τά δύο φτιάχνουν ἕνα κόσμημα καί αὐτό εἶναι ὁ ἀρραβῶνας τῆς παιδείας».

Ἡ ἡχηρή φωνή τῶν Πατέρων φθάνει μέχρι τίς μέρες καί μέ στοργή παρακαλοῦν γονεῖς, ὑπευθύνους, δασκάλους, μαθητές καί ἐπιμένουν: «Μή συστέλλετε τήν ἔννοια τῆς παιδείας στά στενά ὅρια τῆς πληροφορίας, μήν τήν ἀκρωτηριάζετε γιά νά χωρέση στά ἀσφυκτικά πλαίσια ἐνός στείρου ἀνθρωπισμοῦ καί μήν ἐγκλωβίζετε, ἰδιαίτερα τά νέα παιδιά καί τόν νοῦ τους –πού εἶναι τέκνα τοῦ Θεοῦ μέ τήν πνοή Του– μέσα στά πνιγηρά δίκτυα ἢ καί διαδίκτυα τοῦ κόσμου τούτου». Αὐτή εἶναι ἡ προτροπή τους. Ἐκεῖνοι εἶχαν μέτρο τό μέτρο τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ καί ἦταν φιλομαθεῖς, φιλόπονοι, φιλαλήθεις, φιλόθεοι καί φιλάγιοι, φιλογενεῖς, φιλόξενοι καί φιλότιμοι. Δέν ἦταν φιλόδοξοι, φίλαυτοι, φιλοκτήμονες, φιλάργυροι καί φιλόκοσμοι. Στούς μαθητές ἀφήνουν νά διαλέξουν τό δικό τους μέτρο ἀπό τό μέτρο τῶν ἀγίων, ἀλλά ὡς καλοί δάσκαλοι ἐπιτακτικά τούς δείχνουν νά εἶναι ὅπωςδήποτε φιλομαθεῖς, φιλόπονοι, φιλόθεοι καί φιλάγιοι.

Καί τέλος, ἄν ὁ καθένας μας μεταδίδει αὐτά –οἱ πατέρες, ὁ δάσκαλος, ὁ καθηγητής, ὁ διοικητής, ὁ καθοδηγός, ὁ γονέας, ὁ ἐπιστήμων– στά παιδιά μας καί γύρω μας, ἐπιτελεῖ καλῶς τήν διακονία του καί εὐαρεστεῖ τούς ἀγίους. Τό ἀποτέλεσμα ἀνήκει στήν δωρεά τοῦ Θεοῦ, στήν ἀγάπη καί τήν ἐλευθερία τῶν

³ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τήν πρός Ἑβραίους, Ὁμιλία ΚΘ'*, PG 63, 205.

⁴ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Υπόμνημα εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, Ὁμιλία Π'*, PG 59, 433.

⁵ Γρηγορίου Θεολόγου, *Ἐπη εἰς ἑαυτόν, ΙΒ'*, PG 37, 1169.

παιδιῶν. Δέν πρέπει νά αφήνουμε τήν άπαισιοδοξία νά μάς έμποδίση, άν και μένουμε ή είμαστε λίγοι πού πιστεύουμε αυτά! Οί Ίεράρχες δέν ήταν πολλοί, αλλά μόνο τρεῖς. Άς είναι λοιπόν τά πρότυπά μας, ζωντανά πρότυπα παιδείας, ήθους, εύθύνης και σώφρονος βίου.

Εύχομαι ό λύχνος τής παιδείας τής Άθωνιάδος νά μή σβήση ποτέ, νά μείνη άκοίμητος. Χρόνια πολλά!